

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет (Україна)

Вища школа економіко-гуманітарна (Республіка Польща)

Академія техніко-гуманітарна (Республіка Польща)

IBM Canada, м. Торонто (Канада)

Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку

Національної академії наук України", м. Київ (Україна)

Парламент Ізраїлю, м. Єрусалим (Держава Ізраїль)

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» (Україна)

Одеський національний політехнічний університет (Україна)

Технічний університет –Варна (Республіка Болгарія)

Університет “Проф. д-р Асен Златаров”, м. Бургас (Республіка Болгарія)

Університет Торонто (Канада)

УО «Вітебський державний технологічний університет» (Республіка Білорусь)

Економічні проблеми сталого розвитку

Экономические проблемы устойчивого развития

Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

імені проф. Балацького О. Ф.

(Суми, 11–12 травня 2016 р.)

У двох томах

Том 2

Суми

Сумський державний університет

2016

довгострокового фінансування є основою фінансової стабільності будь-якого підприємства. Особливо актуальною ця проблема стає для українських підприємств, які функціонують в умовах найбільш ризикового бізнес-середовища, додатково обтяженого наслідками поглиблення кризових явищ на локальному (національному) і глобальному рівнях.

Швидка змінюваність макроекономічних факторів впливу зумовлює необхідність безперервного пристосування теоретичних і практичних підходів до оптимізації стратегії формування підприємством структури довгострокових пасивів.

Тактичні (поточні короткострокові) заходи з оптимізації структури капіталу на сучасному кризовому етапі розвитку української економіки повинні зосереджуватись на таких основних напрямках: визначення і формування обсягу джерел фінансування, що забезпечує заплановані обсяги виробничої діяльності та темпи економічного розвитку підприємства; визначення і моніторинг відповідності рівнів прибутковості вкладеного капіталу і пов'язаних з цим ризиків; забезпечення ефективного контролю за діяльністю підприємства з боку мажоритарних власників (що багато останніх років залишається найбільш пріоритетним завданням для більшості українських підприємств). Через неефективність юридично-правового захисту акціонерні підприємства стикаються з зовнішніми ризиками ворожого поглинання та внутрішніми ризиками, пов'язаними з загостренням протиріч між власниками і силовим перерозподілом власності між ними; забезпечення достатньої фінансової маневреності підприємства і оптимального рівня кредитоспроможності, спроможного забезпечити швидкої мобілізації доступних за ціною і достатніх за обсягом додаткових фінансових ресурсів.

В умовах макроекономічної нестабільності і високого рівня відкритості національної економіки зазначені пріоритети і заходи з формування оптимальної структури капіталу підприємства потребують постійного відстеження і своєчасного корегування у відповідності до прогнозованих вірогідних змін на глобальних товарних і фінансових ринках.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

професор **Сотник І.М.**, студент гр. ЕФ-51 **Пономарьова Г.С.**
Сумський державний університет (Україна)

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системоутворюючим в національній економіці. Він формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у певних межах економічну, екологічну й енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створює

соціально-економічні основи розвитку сільських територій. Отже, стратегія розвитку аграрної сфери України має бути спрямована на формування ефективного соціально спрямованого сектору економіки держави, здатного задовольнити внутрішні потреби та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції [7]. Це визначає необхідність створення і підтримки конкурентного середовища в галузі сільського господарства й АПК.

З метою формування конкурентного середовища в аграрному секторі України в умовах євроінтеграції, потрібно вирішити, на нашу думку, такі найголовніші сучасні проблеми, пов'язані з аграрною політикою країни:

1) *українські товари не відповідають стандартам якості товарів Європейського Союзу (ЄС)*. Наприклад, знак якості європейського зразка передбачає, що продукція перевіряється на всіх етапах її виробництва, транспортування й зберігання. Дотепер за українським законодавством для отримання сертифікату якості на продукцію достатньо було підтвердити державною експертизою склад продукту і дотримання санітарних умов у процесі виробництва. В ЄС за вміст продукту відповідає виробник, і жорстких умов йому тут ставлять, проте дуже прискіпливо перевіряються умови виготовлення, зберігання і транспортування продукції. Таким чином, контролю підлягають не лише готова продукція, а й увесь процес її виготовлення й потрапляння до кошика споживача. Іншим недоліком української сертифікації є те, що вона не гарантує безпечності товарів. Зокрема, продукція, термін зберігання якої не перевищує 30 днів (м'ясопродукти, риба, напої, солодощі), в Україні дотепер не підлягала обов'язковій сертифікації, хоча саме такі продукти приховують найбільше ризиків для здоров'я споживачів. Надзвичайно суперечливою є вимога щодо сертифікації в Україні упаковок рослинної олії вагою менше 10 кг, тоді як більший обсяг не підлягав обов'язковій сертифікації. Експерти Міжнародної фінансової корпорації (IFC) на підставі цих та інших даних стверджують, що українська система не тільки суперечить міжнародній практиці регулювання безпеки продуктів харчування, а і є однією з найскладніших за витратами часу та коштів [6];

2) *екологічний стан в країні є незадовільним*. Якісний стан земельного фонду України постійно погіршується. В окремих районах, де проведено осушення земель, відбувається неконтрольоване зниження рівня ґрунтових вод, зменшення потужності органічної маси, а в районах зрошення – підтоплення і засолення ґрунтів, деградація чорноземів, що призвело до негативних екологічних наслідків у районах Полісся та на півдні України. Нині 14,8 % загальної площі поливних земель піддаються еродуванню, 1,5 % – перезволоженню, понад 4 % – солонцюваті та засолені землі. Збільшення мінералізації ґрунтових вод загрожує вторинним засоленням земель. Майже на всіх землях спостерігається неухильне зниження вмісту гумусу в ґрунтах. Тільки за 20 років (з 1961 року по 1981 рік) середній вміст гумусу в ґрунтах

України знизився з 3,5 до 3,2 % [1];

3) в аграрному секторі та сільському господарстві використовуються застарілі технології і обладнання. У рейтингу Міжнародної організації праці у 2012 році Україна за рівнем продуктивності знаходилася на 88-му місці із 121 можливих. Більш відсталими виявились лише 19 африканських країн та декілька не дуже розвинених азійських держав. Причиною цих негативних тенденцій, на думку експертів, є застаріле обладнання на підприємствах, небажання компаній-монополістів інвестувати кошти у модернізацію та відсутність здорової конкуренції. Так, у Європі фермерством займається лише 2% громадян, які годують решту 98%. В Україні ж на полях працюють 10% громадян, отже продуктивність сільськогосподарського виробництва втричі менша, ніж за кордоном [5].

Перспективними напрямками вирішення зазначених проблем доцільно визначити такі:

– *підвищення якості сільськогосподарської продукції, що експортується.* Управляти конкурентоспроможністю можна шляхом забезпечення оптимального співвідношення ціни, якості і обслуговування, що досягається створенням і функціонуванням економічного механізму управління якістю продукції. Останній об'єднує способи і методи, спрямовані на забезпечення виробництва та реалізації продукції високої якості, а саме: планування і прогнозування виробництва високоякісної продукції, стимулювання і контроль, стандартизацію і сертифікацію продукції [4];

– *здійснення політики екологізації аграрного виробництва,* що передбачає запровадження та реалізацію принципів раціонального природокористування і мінімізацію негативного впливу на об'єкти довкілля при здійсненні антропогенної діяльності. Така політика має охоплювати зміну законодавчого поля щодо сприяння екологізації економіки, структурну еколого-орієнтовану перебудову національної економіки в цілому та аграрної сфери зокрема, зміну інвестиційної політики з урахуванням екологічних пріоритетів, запровадження ресурсо- та енергозбереження, формування екологічної свідомості і культури в суспільстві [7];

– *розробка та впровадження досягнень науково-технічного прогресу у практику господарювання, інновацій та ноу-хау.* Для аграрної сфери основними напрямками впровадження науково-технічного прогресу є агротехнічний, зоотехнічний, технічно-технологічний, організаційно-економічний і соціальний [3];

– *стимулювання зайнятості населення у сільськогосподарському секторі* шляхом запровадження системи заохочень, встановлення надбавок до заробітної платі сільськогосподарських працівників тощо;

– *застосування методу SWOT-аналізу з метою визначення потенційних можливостей вітчизняного аграрного сектору,* що дозволяє отримати достовірні дані про можливості аграрних компаній і загрози просування їх на відповідному ринку. Для здійснення SWOT-аналізу необхідно створити

систему інформаційного забезпечення, яке повинно включати: базу даних; методи та моделі, необхідні для SWOT-аналізу; набір організаційних і методичних прийомів для підвищення надійності інформаційного забезпечення [2];

– *розширення спеціалізації експортних галузей.* Експортний потенціал держави визначається обсягами товарів і послуг, що можуть бути вироблені в економічній та соціальній сферах і реалізовані на світовому ринку з максимальною вигодою для країни. Україна завжди мала та має сьогодні значний експортний аграрний потенціал, зокрема, щодо експорту кондитерських виробів, продуктів переробки м'яса, овочів і фруктів, олій, борошно та ін., який доцільно розширювати у майбутньому.

Оскільки міжнародне визнання України, її конкурентоспроможність залежить від якості вітчизняної продукції, то, на нашу думку, з метою подальшого вдосконалення українським системам якості необхідно впроваджувати такі принципи: орієнтація на споживача; безперервне удосконалення виробництва і діяльності у сфері якості; безперервне підвищення компетентності та кваліфікації працівників аграрної сфери; забезпечення якості на всіх стадіях життєвого циклу товару; участь усього персоналу аграрних підприємств у вирішенні проблем якості.

1. Екологічний стан України: проблема сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21102/>.

2. Коновалова О. SWOT-аналіз як основний інструмент стратегічного управління, його переваги і недоліки [Електронний ресурс] / О. Коновалова, Т. Андрушакевич. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm.

3. Науково-технічний прогрес і його ефективність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1151040936286/ekonomika/naukovo-tehnichniy_progres_yogo_efektivnist.

4. Підвищення якості продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elkniga.info/book_235_glava_33_7.2_P%D1%96dvishennja_jakost%D1%96_pr.html.

5. Причина збитковості українських підприємств – застаріле обладнання [Електронний ресурс] / Відомості, 2012. – Режим доступу: <http://vidomosti-ua.com/news/40948>.

6. Система ГОСТів не працює. Що далі? [Електронний ресурс] / Національна безпека. – 2015. – № 21. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4968/>.

7. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Мінагрополітики, 2013. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/7644>.